

ÖZEL GAZİANTEP KOLEJ VAKFI ORTAOKULU

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servisi

7. Sınıflar

Veli Bülteni

“SON ÇOCUKLUK DÖNEMİ”

Gelişim hayat boyu devam eden bir süreçtir. Çocuğun fiziki, duygusal ve sosyal gelişimi, doğduğunda içinde bulunduğu çevrenin ona sunduğu olanaklar içerisinde başlar. Çocuk, düzenli bir ritimle büyümeyebilir. Gelişim süreci, aynı uzunluk ve genişliği olmayan basamaklara sahip bir merdivene benzemektedir. Bazı basamaklar daha yavaş, bazılarıysa daha hızlı çıkar. Bu durumda her çocuğun tarzı ve ritmi farklıdır.

Okul çağı, çocuğun yuvasından çıkıp, dış dünyaya açıldığı, toplumsal çevreye iyice karıştığı çağdır. İlköğretimin ilk yıllarını içine alan bu dönem, ergenliğin ilk belirtilerinin başladığı yaşlarda son bulur.

Bu dönemde çocukların yaşayacakları gelişimsel özellikler ve değişimler, zaman zaman kişisel farklılıklar gösterse de genel olarak öngörebileceğimiz bir seyir izler. Çocukların yakınındaki yetişkinler olarak bu değişimleri bilmek ve farkında olmak hem bazı kaygılarımızı gidermek hem de onlara uygun yollarla destek olmak açısından oldukça önemlidir.

Bu dönemde yaşanan gelişim süreci beş basamakta incelenebilir. Bunlar;

- Psiko-Motor Gelişim
- Zihinsel (Bilişsel) Gelişim
- Sosyal-Duygusal Gelişim
- Cinsel Gelişim
- Ahlaki Gelişim’ dir.

PSİKO-MOTOR GELİŞİM

Bu yaşlarda erken gelişen kız ve erkek çocuklar, ergenlik çağı gelişim özelliklerini göstermeye başlarlar. Bu değişimler çeşitli fiziksel ve hormonal değişiklikler sonucu ortaya

çıkılmaktadır. Dış görünüşlerine önem vermeye başlarlar. Ayna karşısında geçirilen zamanlar artar, özellikle saçlara ekstra önem verilir. Kişisel temizlik ve giysilere verilen önem öne çıkar.

Kız çocuklarında adet kanamaları başlayabilir ya da buna hazırlık olarak çeşitli kas spazmları yaşanabilir. Erkek çocuklarda ergenlik belirtileri daha geç ortaya çıkmakla birlikte, vücut hormonal olarak kendini ergenlik dönemine hazırlamaya başladığından büyüme hızlanır.

Kemiklerin hızlı büyümesinden kaynaklanan eklem ağrıları görülebilir. Boy, kilo gibi fiziksel unsurlar önem kazanır ve bunlarla ilgili kaygılar yaşanabilir.

Küçük kasları iyi gelişmiştir. Resim, el işleri, müzik vb. çeşitli etkinliklerde daha başarılı olurlar.

Aileye Öneriler: Aile çocuğun spor, dans gibi bedensel aktivitelere zaman ayırmasına müdahale etmemeli aksine onu desteklemelidir. Ergenlik çağında en önemli değişikliklerden biri kilo ve boy değişimidir. Aile çocuğun bu konularda fazla üstüne gitmemelidir. Diyelim ki Ayşe'nin

13 yaşında boyu uzadı ve daha zayıf görünüyor. Ailesi onun yemeği fazla yemesi için üzerine gitmemelidir. Çünkü bu değişiklikler bir dönem sonra yerine oturacaktır ve kişilerin kendine özgü bireysel görünümünü oluşturacaktır.

ZİHİNSEL (BİLİŞSEL) GELİŞİM

Bu devrenin sonuna doğru artık çocuklar soyut düşünme dönemine girerler. Çeşitli seçenekleri görebilme ve düşünme yönünden gelişirler. Soyut düşünme becerisinin pek çok yansıması olur. Örneğin sosyal ilişkilerinde çok yönlü bir bakış açısı geliştirebilirler. Özellikle fen bilimlerine olan ilgileri araştırma ve parçaları birleştirme konusunda hevesli olmalarına zemin hazırlayabilir. Bilgisayar, matematik, fizik, kimya gibi konulara ilgi ve yeterlilikleri artar. Tarih, sosyoloji, felsefe gibi alanlarda düşünmekten hoşlanabilirler.

Bir olayın altında yatan nedenleri bulmaya çalışma gibi konular ilgilerini çekebilir. Yaratıcılık ve üretkenlikleri artar. Deney yapmaktan ve doğa ile ilgili gözlemlerden hoşlanabilirler. Düşünme ve olayları algılama biçimleri giderek yetişkinlere benzemeye başlar.

Bu dönemde ergen tartışmaları sever, düşüncelerini ifade etmek ister. Özellikle mantık üzerinde yoğunlaşır. Artık yavaş yavaş mantık oyunlarına ısınır ve mantıksal sonuçlar çıkarmaya başlar.

Olaylara çok yönlü bakmaya başlar. Öte yandan resim, müzik, şiir, dans gibi duygu ve düşüncelerin sembollerle aktarıldığı etkinliklere ilgi artar.

Ergenlik döneminde bilişsel gelişimin dikkat çeken bir başka özelliği de ben merkezliktir. Düşünce çakışması olarak ortaya çıkar. "ben her şeyle başa çıkabilirim, bana bir şey olmaz, yetişkinler beni anlamıyor ifadelerini ergene kullandırır.

Aileye Öneriler: Aile bu dönemde çocuklar her konuda konuşmalı, ona fikir danışmalıdır.

Böylece çocuğun mantıklı çıkarım yapma yönü gelişir. Karşılıklı fikir alış-verişi ile çocuğun bilgi düzeyi artar. Ayrıca kendisini ifade ettikçe iletişimi bilişsel açıdan gelişir ve olumlu bir yön kazanır. Ergen ben-merkezliliği ile ilgili olarak aile ergene makul ve anlayışlı davranmalıdır.

SOSYAL-DUYGUSAL GELİŞİM

Bu yaş çocuklarının davranışlarının, değerlerinin oluşmasında arkadaşları çok önem kazanmaya başlamıştır. Bir gruba ait olma bilinci oluşmaya başlamış ve ait olduğu grupta tercih edilen biri olma arzusu önem kazanmıştır.

Bu dönemde grup normları daha önemli hale gelir ve değiştirilmesi zordur. Grup kurallarına uymadıkları hallerde dışlanma tehlikesiyle yüz yüze gelebilirler ve bu onları çok kaygılandırır.

Arkadaşlarına daha fazla anlam yükler ve kaybetmekten daha fazla korkarlar. Bu yaşlarda arkadaşlar, sadece oyun oynanan kişiler değildir. Sosyal destek alınabilecek, ortak ilgileri olan, sıraların paylaşıldığı, bireysel kararlarda etkili bir grup arkadaşlığı oluşmaya başlamıştır. Artık üç ya da daha fazla kişiden oluşan grupları ikili ilişkiye tercih ederler.

Arkadaşlık ilişkilerinden beklentileri yüksektir, hem sosyal alanda destek beklerler hem de entellektüel düzeylerine uygun bir paylaşımı arzularlar. Bu dönemde telefon, msn ve mesaj trafiğinde gözle görülür bir artış olur.

Başkalarının duygularını anlama ve paylaşma becerisi artar. Sadece söylenenleri değil, artık vücut dilini de yorumlamaya başlarlar. Karşısındakinin bakışlarındaki anlama daha duyarlı olup, yüz ifadesini okumaya daha fazla çaba harcarlar. Bu dönemde olayları sadece kendi boyutundan değil, karşısındaki kişinin bakışıyla da görmeye çalışma çabası vardır.

Yaştlarının çok önem kazanması sonucunda çocuklar, olumlu özelliklere sahip yaştlarından oluşan bir grubun üyesiye, arkadaşlarından olumlu yönde; aksine olumsuz olarak nitelenebilecek özelliklere sahip bireylerden oluşan bir grubun içindeyse, arkadaşlarından olumsuz yönde etkilenebilir.

Davranış problemleri bu yaşlarda, özellikle erkek çocuklarda, en yüksek düzeydedir. Fiziksel kavgalar, yaralanmalar görülebilir.

Aileye Öneriler: Bu dönemde çocuklar kimlik karmaşası içinde olduğu için aile ona her açıdan örnek olmaya, onunla konuşmaya ve ona rehber olmaya çalışmalıdır. Örneğin; çocuk bu dönemde popüler olan gruplara özenmekte ve onlar gibi giyinmek istemektedir. Aile buna karşı çıkmamalı, ama çocuk çok sıra dışı ve toplumun yadırgayacağı şekilde bir görünümde ise bu konuda onunla konuşmalı, bu şekilde giyinmenin onun açısından ne tür olumsuzluklara sebep olacağını tatlı dille anlatmalıdır. Çocuğun arkadaşları ile ve karşı cins ile iletişimine müdahale etmemeli aksine onun sosyalleşmesini desteklemelidir. Çocuğun fiziksel görünümünde olan değişiklikler hakkında ona rehberlik etmelidir. Örneğin; Filiz 13 yaşında ve yüzünde çok sivilce var, aile ona bunun olağan bir değişiklik olduğunu anlatmalı, çocuk eğer bu durumdan çok rahatsız oluyorsa onu bir cildiye uzmanına götürmelidir.

CİNSEL GELİŞİM

Fiziksel ve hormonal değişimlere bağlı olarak; cinsel farklılıklara, karşı cinse ve genelde cinselliğe karşı ilgi ve soruları artar.

Meraklarının artmasıyla beraber bu konuyla ilgili araştırmaları da artar. Çeşitli kaynaklardan bu konularla ilgili bilgi edinmeye çalışırlar. Edindikleri bilgileri birbirleri ile paylaşırlar. Bu bilgiler arkadaş grubu içinde onlara güç ve itibar sağlar.

Cinsellik içeren sözleri kullanmayı denerler.

Cinselliğe ilişkin şakalar, fıkralar kendi aralarında sohbet konusu oluşturur.

Aileye Öneriler: Bu dönem çocuklarınız ile duygusal bağ kurmanız için çok önemli bir dönemdir. Aile desteğini ve rehber davranışları gösterilirse, ileride çocukta psiko-seksüel açıdan sorunların görülme olasılığı büyük ölçüde azalır.

Çocuğunu ergenlik çağına girmeye başladığı ve değişiklikler yaşadığı zaman değişiklikler hakkında onunla konuşulması gerekir. Bu değişikliklerin onun cinsel kimliğini kazanması için ne kadar gerekli olduğunu anlatılması önemlidir.

Aile çocuğun arkadaşlarına karşı daha ilgili olmasına kızmamalıdır. Eğer çocuğun zarar görmesinden korkuluyorsa arkadaşlarını eve yemeğe davet edip onlarla tanışıp konuşarak ve

çocukla da sürekli arkadaşları hakkında konuşarak arkadaşlarının nasıl kişiler olduğu anlaşılabilir. Böylece olası olumsuz durumlara da engel olunur.

AHLAK GELİŞİMİ

On iki yaş civarında benmerkezci yaklaşım yavaş yavaş yerini daha hakça bir bakış açısına bırakmaya başlar. Haklı olandan taraf olma erdemli bir davranış olarak algılanır. Bilişsel gelişime paralel olarak, insan ilişkilerinde daha felsefi bir bakış açısı geliştirebilirler. İnsan ilişkileri daha karmaşık gelmeye ve üzerinde düşünmeye değer olarak algılanmaya başlar.

On yaşlarında başlayan bu dönemde birey, dış dünyaya ve olaylara kendi dışındaki bir bakış açısından yaklaşabilmeye başlamıştır. Bu evrede çocuğun ahlaki çıkarımları, kişiler arası ilişkilerdeki karşılıklı beklentiler çerçevesinde gerçekleşir. Birey kendisinden beklenen davranışı göstermenin doğru olduğu yargısındadır ve anne-babası, öğretmeni ve arkadaşlarının kendisinden beklediği gibi davranırsa, onların sevgisini kazanabileceği, onlar tarafından takdir edilerek kabul görebileceği düşüncesindedir.

Aileye Ön eriler: Aile çocuğa gelenek, görenek, değer yargıları, ahlaki konular açısından örnek olmalı, toplumun değerlerinden, tabularından, genel ahlaki kurallarından bahsetmelidir. Çocuğa “olması gereken” olarak anlattığı davranışların aksini kendisi göstermemelidir. Çocuğa örnek olmada çocuğun aileden en yakın gördüğü kişi de önemli bir yer tutar. Örneğin; çocuğun iletişimi babası çok sıkı ise baba ona ahlaki bakımdan örnek olacak davranışlar göstermelidir.

Tüm bu gelişim süreci içerisinde sizin desteğiniz çok önemlidir. Çocuk genellikle yakın çevresi tarafından sevilme güdüsüyle hareket eder ve en yakınları sizlersinizdir. Ailesini memnun ettiğini gördükçe, kendisine duyduğu gurur ve benlik değeri artar. Sizler bu durumda; çocuklarınıza açık ve net mesaj vermek, beklentilerinizin gerçekçi olması ve onları cesaretlendirmeniz gerekmektedir. Sonuçta, çocuğunuzun kendisi de gelişimini hareketleriyle ve davranma biçimiyle etkileyecektir.

Gelişimsel özellikler; kişiden kişiye, kültürden kültüre ve çağın değişen koşullarına göre farklılıklar gösterse de sizlere, çocuğumuzun neler yaşadığı ve ileriki dönemlerde neler ile karşı karşıya kalacağı konusunda yaptığımız hatırlatmalar umarız fayda sağlar.

